

Důsledky členství ČR v Evropské unii

Vstup do Evropské unie měl pro Českou republiku velmi zásadní důsledky. Členství v EU má daleko větší vliv na život občanů než členství v jakékoli jiné mezinárodní organizaci. Znamená totiž dlouhodobou přípravu a zavedení celé společné legislativy ES (acquis communautaire), která se skutečně dotýká každého občana. Vstoupit do této organizace bylo také rozhodně nejnáročnější – vyjednávání trvalo od roku 1998 a znamenalo postupně porovnat stav naší legislativy s legislativou ES a v případě rozdílností přijmout nové právní normy tak, aby legislativní prostředí mezi ČR a EU bylo dokonale sladěno. To byla také jedna z hlavních podmínek vstupu. Klíčovou hodnotou EU je právě jednotnost hospodářské legislativy, která umožňuje fungování jednotného vnitřního trhu. Každý nově přichodící proto musí zavést tuto společnou legislativu.

Velká část dopadů na občany ČR se již udála před samotným vstupem – tak jak Česká republika zapracovávala společné směrnice ES do své vlastní legislativy, tak se postupně měnily i podmínky života pro české občany. Změn, které přímo pro ně vyplývaly ze zavedení legislativy ES, bylo hodně, ale málokdo si uvědomoval, že mají spojitost s EU – od prodloužení záruční doby ze 6 měsíců na 2 roky až po povinné pojištění cestovních kanceláří pro případ krachu. Na druhou stranu se na vrub zavádění společné legislativy připsaly i zásahy, které s Evropskou unií vůbec nesouvisí a týkaly se opatření, která EU neřeší, ani je nemá ve své kompetenci – od malování oblých zahnutých šipek na silnici až po rozměry včelích rámků.

Před naším vstupem probíhaly i další změny. Měnila se státní správa tak, aby byla schopna komunikovat s orgány EU a zvládnout nové úkoly na ni kladené.

Připravovala se i soukromá sféra. Protože nikdo vážně nepochyboval o tom, že nakonec Česká republika do EU úspěšně vstoupí, brali podnikatelé tento fakt do úvahy a jednali podle toho. Již v předvstupním období např. zahraniční investoři daleko ochotněji investovali do ČR, protože počítali s tím, že během krátké doby bude ČR standardním členským státem, který nebude mít žádné bariéry pro přechod zboží a kapitálu do ostatních zemí EU a může tak být zajímavou základnou pro jejich výrobu a export do ostatních členských zemí. To znamenalo velmi podstatný příliv zahraničních investic již v období před vstupem a v důsledku toho např. i česká koruna posilovala vůči euru i ostatním zahraničním měnám.

Některé změny však nastaly až se samotným vstupem 1. května 2004. Teprve od tohoto okamžiku se stala ČR členem se všemi právy a povinnostmi. Až poté se mohli zástupci ČR plnoprávně účastnit zákonodárského procesu v rámci EU. To je velmi podstatný zlom – do té doby ČR jen přejímala legislativu, o které nemohla diskutovat, na jejíž tvorbě se nemohla podílet a která byla daná. Po vstupu se může ke všem novým návrhům vyjadřovat. Nové legislativní akty, které se jí nelíbí, může v některých případech zablokovat nebo alespoň zmírnit jejich dopady, žádat kompenzace či úlevy v oblastech jiných. Na druhou stranu je ale společná legislativa v ČR vymahatelná - naše republika může být postihována za nezavedení či nerespektování legislativy, k jejímuž zavedení se zavázala. Česká republika se dokonce zařadila mezi státy s nejhorší disciplínou při zavádění legislativy: počátkem roku 2005 jsme byli dokonce na úplně posledním místě mezi pětadvacítkou! ČR musí neustále Komisi vysvětlovat, proč neudělala něco, k čemu se zavázala, a po dvou letech členství už má na krku první žaloby za porušení společného práva. Nejen to, legislativa ES se stává závaznou součástí naší právní soustavy a kterýkoli občan nebo firma, domnívající se, že právo Společenství u nás bylo porušeno, se může obrátit na vnitrostátní soud se žalobou.

Převážná část dopadů se odehrává v oblasti hospodářské. Je to logické – naprostá většina legislativy se týká budování jednotného vnitřního trhu, a proto má v této oblasti nejsilnější účinek i na ČR.

Projděme jednotlivé oblasti a pokusme se zmapovat důsledky vstupu:

Volný pohyb zboží

Volný pohyb zboží je základní svobodou jednotného vnitřního trhu, která má zajistit zcela bezbariérový přechod zboží přes vnitřní hranice a současně naprosto rovné prostředí pro výměnu zboží v rámci celé Unie.

K naplnění tohoto cíle byla vytvořena opatření zejména v následujících oblastech:

- zákaz ukládání cel a jiných dávek s obdobným účinkem uvnitř Společenství
- jednotný celní tarif navenek
- posílení celní spolupráce
- deregulace a tím zlepšení funkce trhu zaváděním volné soutěže v oblastech jako je energetika, doprava, telekomunikace
- sblížení právních předpisů, které by mohly bránit užšímu propojení trhů
- zrušení kvantitativního omezení dovozu a vývozu uvnitř Společenství
- zákaz veškerých opatření s rovnocenným účinkem jako jsou kvantitativní omezení dovozu i vývozu mezi členskými státy
- harmonizace technických a jiných předpisů, norem a zákaz jejich zneužívání pro diskriminační účely
- zákaz zvláštních podmínek pro dovážené zboží, které neplatí pro zboží domácí
- zákaz znesnadňování dovozů diskriminací mezi jednotlivými obchodními kanály

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- usnadnění obchodní výměny
- rozšíření obchodu se státy EU (starými i novými)
- zlepšení obchodní bilance
- růst HDP
- nastolení standardního tržního prostředí
- rovnoprávné postavení českých vývozců
- zvýšení konkurence
- zvýšení zahraničních investic
- velmi omezená možnost ochrany domácího prostředí
- sblížování ekonomických parametrů (včetně cen)
- úspory plynoucí z ukončení kontrol na hranicích
- administrativa spojená s celním odbavením při vzájemném obchodu odpadá

Společná obchodní politika

Znamená odstranění nestejných vztahů mezi jednotlivými členskými zeměmi a třetími zeměmi a současně snahu o prohloubení mezinárodního obchodu.

Týká se:

- harmonizace styků se třetími státy
- společného celního sazebníku
- společného postupu při liberalizaci obchodu se třetími zeměmi
- uzavírání obchodních smluv a dohod na nadstátní úrovni (uzavírá je Evropské společenství)
- snižování celních překážek se třetími zeměmi
- společného používání ochranných obchodních opatření vůči třetím zemím (antidumping)
- podpory volného obchodu se třetími zeměmi, ale jen v oblasti průmyslových výrobků (a mimo citlivé položky)
- zavedení preferenčních režimů pro země Afriky, karibské oblasti a Tichomoří (státy ACP)

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- změny některých mezinárodních obchodních smluv
- silnější konkurence jednoduchými výrobky ze zemí ACP
- přechod na společný celní sazebník ES
- možnost ochrany ČR proti dumpingovým praktikám s podporou orgánů ES

Společné technické a jiné požadavky na výrobky

Velká rozdílnost technických a jiných (hygienických, bezpečnostních, fytosanitárních, administrativních) požadavků v jednotlivých členských státech na výrobky by představovala zásadní bariéru pohybu těchto výrobků. K odstranění této bariéry používá Evropské společenství následující nástroje:

- vytvoření společných podrobných norem (tzv. starý přístup) – zejména v oblasti dopravních prostředků, potravin, léků, chemikálií, nebezpečných látek a hnojiv
- vytvoření obecných rámcových norem (tzv. nový přístup) – podrobné normy jsou dotvořeny nezávislými soukromoprávními normalizačními institucemi (CEN, CENELEC, ETSI)
- využití statutu vzájemného uznávání národních standardů
- jsou vytvořena společná pravidla pro posuzování shody výrobku
- je vytvořen systém autorizovaných zkušeben a vzájemné uznávání jejich nálezů
- společný systém certifikace a označování (např. označení „CE“ pro výrobky podle nového přístupu)

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- vstoupil v platnost Protokol k Evropské dohodě o posuzování shody a akceptaci průmyslových výrobků (PECA)
- odstranění dvojí certifikace
- závazné zavedení označení CE v ČR
- odpadly technické bariéry vzájemného obchodu
- uznávání nálezů českých zkušeben v ostatních zemích EU
- nutnost přizpůsobování se novým technickým požadavkům do budoucna

Díky velmi vysoké úrovni české normotvorby neměla v této oblasti Česká republika vážnější problémy.

Hospodářská a měnová politika

Znamená nejenom zrušení další překážky většího propojení společného trhu, která vyplývá z rozdílnosti národních měn a měnových a hospodářských politik, ale i větší prohloubení a zdokonalení společného konkurenčního prostředí. Politika vede k postupnému sblížení jednotlivých ekonomik, snížení transakčních a jiných nákladů pramenících z používání různých měn a vyloučení nejistoty spojené s rozdílným měnovým vývojem v jednotlivých zemích.

EU se věnuje:

- koordinaci směrů hospodářské politiky
- zavedení jednotné měny euro
- vytvoření společné měnové politiky
- dohledu nad jednotnou měnou pomocí Evropské centrální banky
- omezením v oblasti rozpočtové – vymahatelnost rozpočtové kázně u zemí eurozóny
- zajištění stability společné měny

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- zavedení eura až po určité době po vstupu ČR (zřejmě po roce 2010)
- zatím nejasné dopady spojené s neurčitostí převodního kurzu
- snížení nákladů spojených s obchodem se zeměmi EU (poplatky, rezervy, účetnictví atd.)
- další prohloubení konkurence na základě lepší srovnatelnosti cen a snazšího pronikání kapitálu
- vynaložení nákladů nutných k přechodu na novou měnu (mincové automaty, účetnictví, omyly)
- konec nejistoty spojené s vývojem směnných kurzů
- možnost „zaokrouhlovacího“ zdražení
- nemožnost vlastní měnové politiky
- snížení pružnosti přizpůsobování české ekonomiky na vnější podněty z důvodu jednotné měnové politiky

Společná dopravní politika

Odstranění technických, právních, administrativních a jiných bariér by zcela ztratilo smysl, kdyby nebyla zajištěna dopravní propojenost mezi členskými státy. Nefungující doprava by potom podstatně limitovala fyzické propojení trhů.

EU:

- zavádí společná pravidla pro mezinárodní dopravu
- zavádí volnou soutěž v oblasti dopravních služeb
- stanovuje podmínky, za nichž budou k provozování dopravy uvnitř některého členského státu připouštěni dopravci, kteří na území tohoto státu nesídlí
- zakazuje ochranné tarify a diskriminaci v tarifech a poplatcích v dopravě

- snaží se o dosažení lepší propojenosti dopravních sítí mezi členskými státy a to i za využití peněz Společenství
- vytváří transevropské sítě
- sjednocuje technické parametry v oblasti dopravy

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- rozšíření možnosti podnikání (někde je ale přechodné období, např. v oblasti tzv. kabotáže)
- zlepšení dopravní infrastruktury v ČR, investice i z fondů ES
- zlepšení ochrany před diskriminací
- konec čekacích dob na hranicích
- zvýšení dopravního vytížení českých silnic

Ochrana hospodářské soutěže

Ochrana hospodářské soutěže znamená omezení nekalých diskriminačních praktik na celoevropském trhu a zajištění rovných podmínek soupeření.

- zakázané jsou veškeré dohody a jednání ve vzájemné shodě, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy a jejichž cílem nebo výsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení soutěže na společném trhu (kartelové dohody). Dohody se nesmějí týkat zejména:
  - nákupních nebo prodejních cen anebo jiných obchodních podmínek
  - omezení nebo kontroly výroby, odbytu, technického rozvoje nebo investic
  - rozdělování trhů nebo zdrojů zásobování
- uplatňování nerovných podmínek při rovnocenných plněních
- zákaz zneužívání dominantního postavení - toto zneužívání nesmí nabývat podoby zejména:
  - přímého nebo nepřímého vnucování nepřiměřených nákupních nebo prodejních cen nebo jiných obchodních podmínek
  - omezování výroby, odbytu nebo technického rozvoje ke škodě spotřebitelů
  - uplatňování nerovných podmínek vůči obchodním partnerům při rovnocenných plněních
  - vázání uzavření smlouvy na podmínku, že druhá strana přijme další plnění, která podle povahy věci nebo podle obchodních zvyklostí s předmětem takové smlouvy nesouvisejí
  - kontrola fúzí a převzetí

Největší hrozbou pro rovnost hospodářské soutěže jsou ale zejména samotné členské státy a jejich vlády. Ty by mohly zneužívat svého výsadního postavení na domácím trhu pro nežádoucí diskriminaci (zejména pro pomoc domácím výrobcům).

Z toho vyplývá:

- zákaz podpor poskytovaných v jakékoli formě státy nebo ze státních prostředků, které narušují nebo hrozí narušit soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby

- posuzování slučitelnosti státních podpor Společenstvím (to, zda je státem navrhovaná státní podpora slučitelná či neslučitelná s legislativou ES, posuzuje Komise)
- zákaz diskriminace mezi příslušníky členských států státními monopoly komerční povahy
- zákaz preferenčních režimů pro domácí výrobky
- zákaz zneužívání státních zakázek pro řízení oběhu zboží
- jednotná pravidla pro udělování státních zakázek
- zákaz daňové diskriminace

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- rovné podmínky pro české podniky na trhu EU
- nutnost respektovat společná pravidla zahraničními podniky na území ČR
- velice omezené možnosti ČR pomáhat svým vlastním podnikům
- deregulace státem ovládaných monopolů
- možnost účastnit se státních zakázek v zahraničí
- větší konkurence u domácích zakázek

Životní prostředí

Vedle obecného cíle, kterým je dosažení lepšího životního prostředí v Evropě, je úkolem politiky životního prostředí zamezit tzv. „enviromentálnímu dumpingu“. Myslí se tím vyloučení problémů, které by mohly vzniknout z velké nerovnosti podmínek a standardů při zabezpečování ochrany životního prostředí v jednotlivých státech.

EU vyžaduje:

- společné ekologické standardy vytvářené EU, které se dotýkají následujících oblastí – emise, voda, vzduch, hluk, odpady, obaly, chemické produkty
- ekologické značení, audit
- zajištění dostupnosti informací o stavu životního prostředí
- prevenci znečištění, průmyslových rizik a havárií a kontrola
- vyhodnocování ekologického vlivu
- zvýšení zodpovědnosti státu za stav životního prostředí

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- velmi vysoké náklady spojené s implementací pravidel ES (vyrábění s využitím nejlepších dostupných technologií, zabezpečení skládek, čistírny vod, vratné obaly, prevence havárií atd.)
- strukturální fondy EU jako významná pomoc při výše zmíněných investicích
- více administrativy (posuzování ekologických dopadů, označování, povolení atd.)
- čistší životní prostředí

Sociální politika

Podobně jako u politiky životního prostředí má sociální politika více úkolů. Vedle vytvoření jednotného vyspělého sociálního prostředí s nízkou nezaměstnaností v celé Evropě jsou dalšími cíly i

zabránění „sociálního dumpingu“ a vytvoření podmínek pro bezproblémový pohyb osob v rámci jednotného vnitřního trhu.

EU je činná při:

- stanovování sociálních standardů (sociální jistoty, dovolená, pracovní doba, odměňování, nediskriminace, rovnost mužů a žen apod.)
- zlepšování pracovního prostředí
- zlepšování pracovních podmínek
- propojení systémů sociálního zabezpečení pracovníků mezi jednotlivými členskými státy tak, aby rozdílnosti nebyly překážkou volného pohybu osob
- stanovování pravidel pro sociální dialog a informovanost pracovníků
- koordinaci a společném boji proti nezaměstnanosti
- využívání sociálního fondu pro rozvoj sociální oblasti
- ochraně zdraví a bezpečnosti při práci

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- možné nové soudní spory (práva žen apod.)
- možnost využití programů na zlepšení zaměstnanosti
- tvrdší podmínky a vyšší náklady pro zaměstnavatele při zajišťování kvality pracovního prostředí, podmínek a bezpečnosti při práci
- lepší pracovní podmínky

Ochrana spotřebitele, duševního a průmyslového vlastnictví

Cílem je dosažení společných vysokých standardů v těchto oblastech. Tímto sjednocením základních standardů chce EU dosáhnout odstranění další možné diskriminace a z toho plynoucích bariér mezi státy.

Legislativa EU se týká:

- odpovědnosti za škody a záruky (výhradně výrobce)
- bezpečnosti výrobku
- přípustných hodnot škodlivých látek
- označování výrobků
- údajů na výrobku
- ochrany spotřebitelů při podomním prodeji, spotřebitelských úvěrech, turistických zájezdech apod.
- ochrany před klamavou reklamou
- ochrany osobních dat
- ochrany autorských práv a softwaru
- ochrany databází
- ochrany před oběhem padělaného zboží
- evropské ochranné známky (jednotná registrace)
- vyčerpání práv po prvním uvedení díla v podobě zboží na jednotný trh

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- podstatné zprůsnění v této oblasti a z toho plynoucí náklady na kontrolu, postih apod.
- výrazně vyšší ochrana spotřebitelů
- korektnější prostředí
- více chráněných patentů a známek na území ČR
- možnost chránit své vynálezy a známky na základě jednotné registrace v jiných zemích
- zapsání evropské ochranné známky bez právního zástupce z jiné členské země
- možnost kolize u nás zaregistrované známky s evropskou známkou
- možný vznik známkových sporů

Věda a výzkum

Cílem je podpora vědeckých a technologických základů a tím zvýšení konkurenceschopnosti evropských výrobců.

EU se věnuje:

- podpoře základního výzkumu a vývoje
- budování vlastních vědeckovýzkumných pracovišť
- financování vlastních vědeckovýzkumných programů
- podpoře výzkumu z rozpočtu Unie
- podpoře přenosu výsledků výzkumů do praxe
- zvýšení dosažitelnosti výsledků vědeckotechnického výzkumu pro malé a střední podniky
- podpoře vzdělání, výměny informací, mobility vědců, spolupráce se třetími zeměmi
- koordinaci prací mezi členskými zeměmi
- vytváření víceletých rámcových programů

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- možnost plného zapojení do stávajících programů a využívání jejich výsledků
- podíl na financování výzkumu v ČR ze zdrojů EU

Daňová politika

Rozdílnosti mezi členskými zeměmi v oblasti daňové politiky se rozhodně mohou stát překážkou propojení trhů a zdrojem nežádoucí diskriminace. Důkladnější daňové harmonizaci ovšem brání odmítavý postoj některých členských států, a proto daně nejsou (s výjimkou nepřímých daní) nijak významněji harmonizovány. Přesto bylo dosaženo některých výsledků:

- vymezení pásma pro DPH
- stanovení prahu obratu pro povinnost stát se plátcem DPH (obrat vyšší než 35 000 € /rok)
- minimální sazby spotřební daně (palivo, tabák, alkohol)
- zabránění dvojímu zdanění
- zákaz využívání daní pro diskriminaci (daňové zrovnoprávnění při dovozu i vývozu)
- daňová vyrovnání u přímých daní (zákaz osvobození a refundací při vývozu do jiných členských zemí)

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- změny v DPH (zejména v zatřídění výrobků)
- registrace nových plátců DPH v důsledku snížení hranice pro platbu (podvojný účetnictví)
- pohyby spotřební daně (nafta, tabák)

Průmyslová politika

Úkolem je zajistit podmínky nezbytné pro dosažení dobré konkurenceschopnosti průmyslu Společenství, a to zejména pro malé a střední podniky.

Nástroji pro dosažení tohoto cíle jsou:

- pomoc adaptaci průmyslu na strukturální změny
- podpora prostředí příznivého pro iniciativu a pro rozvoj podnikání v celém Společenství
- podpora podnikání zvláštních skupin
- podpora prostředí příznivého pro spolupráci mezi podniky
- zlepšení finančního prostředí pro podniky

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- účast na programech podpory malého a středního podnikání a jiných podpůrných programech

Regionální a strukturální politika

Regionální a strukturální politika naplňuje myšlenku solidarity vyspělejších oblastí s méně vyspělými regiony s cílem snižovat rozdíly mezi úrovní rozvoje jednotlivých regionů. Mimo to se snaží více využít potenciálu méně vyspělých oblastí a tím zvýšit celkový hospodářský výkon i životní úroveň v rámci Evropské unie.

EU:

- definuje regiony a míru jejich zaostávání
- definuje pravidla pro přidělování pomoci (jednotný rámec a plán rozvoje, spolufinancování příjemcem pomoci, koordinace, zapojení hospodářských a sociálních partnerů, kontrola)
- poskytuje obrovské finanční prostředky pro rozvoj znevýhodněných oblastí

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- mnoho programů, ze kterých mohou subjekty v ČR možnost čerpat, které byly a jsou spolufinancovány z rozpočtu EU
- příliv velkého objemu financí z EU - v letech 2007 – 2013 má ČR možnost získat ročně cca 100 mld. Kč)
- výrazný investiční rozvoj

- potřeba vyrovnat se s procedurami a administrativou spojenou s příjmem peněz
- nutnost zajištění spolufinancování

Společná zemědělská politika

Členské země se dohodly na společném řízení zemědělství z úrovně Společenství. Tato politika se stala finančně nejnáročnější, nejkomplicovanější a současně i nejspornější, nejreformovanější a pravděpodobně i nejproblematičtější politikou ze všech.

EU stanovuje:

- pravidla pro obchod se zemědělskými produkty
- regulaci zemědělského trhu
- systém pomoci, dotací, refundací, podpor
- výkupní ceny zemědělských produktů
- objem výkupů zemědělských produktů
- kvóty
- vyšší dotace vývozu zemědělských produktů
- vyšší přímých plateb zemědělcům
- systémy úlev pro zemědělce

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- vyšší přísun peněz z ES do zemědělství
- výrazné zlepšení postavení zemědělců (podle výzkumů je to skupina obyvatelstva, která finančně na vstupu do EU vydělala nejvíce)
- rozvoj potravinářského průmyslu
- nutnost vyrovnat se s administrativními zásahy EU

Volný pohyb osob

Jestliže má být dosaženo skutečné celistvosti jednotného trhu, musí být vedle společného trhu se zbožím vytvořen i společný trh s pracovní silou. Jedině tak bude celý trh plně funkční. Byly tedy odstraněny překážky pohybu pracovních sil mezi členskými státy a samozřejmě musela být současně zaručena i nediskriminace pracovníků přicházejících z jiných členských států.

Evropská unie tuto svobodu chápe velice široce, takže volný pohyb se týká nejen pracovníků, ale i jiných skupin obyvatelstva (důchodců, studentů atd.). Stejně tak se nediskriminace vedle pracovníků z jiných členských zemí týká i rodinných příslušníků, jiných sociálních skupin, menšin, žen apod. Evropské společenství ve snaze zajistit skutečnou svobodu pohybu osob přistoupilo až k tak razantnímu opatření, jakým je zrušení policejních kontrol na vnitřních hranicích mezi členskými státy. (Možnost přestoupit vnitřní hranici mezi sousedícími členskými státy na libovolném místě a bez jakýchkoli kontrol přináší Schengenská dohoda).

Pracovníci mohou:

- přijímat nabídky zaměstnání kdekoliv

- pohybovat se za tímto účelem po členských státech
- pobývat v členských státech za účelem výkonu povolání při dodržení místních nařízení
- zůstat v členských státech potom, co zaměstnání skončilo
- zcela volně přemísťovat se mohou i ostatní osoby

Evropská unie řeší:

- odstranění všech administrativních a jiných překážek pohybu osob
- volnost změny místa pobytu za účelem pracovní činnosti nebo podnikání
- volnost pohybu pro osoby žijící z nezávislých příjmů (důchodci, studenti, rentiéři)
- vzájemné uznávání kvalifikací
- společné standardy pro citlivá povolání (lékaře, veterináře, lékárníky, zdravotní sestry, architektky, právníky, pojišťovací agenty, brokery apod.)
- zachování plného rozsahu sociálního a zdravotního zabezpečení pro pohybující se osoby
- zákaz diskriminace mezi příslušníky členských států
- zajištění odpovídající ochrany na vnějších hranicích
- odstranění diskriminačních pracovně právních aspektů
- rozšíření svobody i na rodinné příslušníky
- Schengenské dohody a občanství EU

Omezení:

- veřejný pořádek
- veřejná bezpečnost
- ochrana zdraví
- státní služba
- přechodné období v oblasti volného pohybu v některých starých členských státech pro občany nových států

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- národní zacházení s obyvateli ČR v členských zemích
- postupné opouštění přechodného období na pohyb zaměstnanců (přechodná období již zcela zrušily Velká Británie, Irsko, Švédsko, Španělsko, Portugalsko, Řecko, Finsko, přechodné období mohou státy požadovat nejdéle 7 let od vstupu, celé toto období využije pravděpodobně jen Rakousko a Německo)
- možnost bezproblémového zaměstnání osob z jiných členských zemí
- možný odchod zejména kvalifikovaných pracovníků
- prohloubení „pendlerství“
- volný pohyb přes hranice a zapojení ČR do Schengenských dohod (plné zapojení je očekáváno v druhé polovině roku 2007)

Související politiky:

Jednotná vízová, azylová a přistěhovalecká politika

Zrušení jakýchkoliv kontrol při přechodu vnitřních hranic nevyhnutelně znamená stanovení společných pravidel v oblasti vízové a azylové.

Jsou stanovovány:

- společné vízové předpisy
- společné standardy a postupy při provádění hraničních kontrol na vnějších hranicích
- posílení administrativní spolupráce
- jednotná kritéria a postupy při udělování azylu
- pravidla výměny informací a propojení počítačových databází mezi orgány členských států, které vyřizují žádosti o azyl

Spolupráce v justičních a policejních záležitostech

Naprosto volný pohyb obyvatel v rámci Evropské unie vyžaduje i podstatně vyšší úroveň spolupráce v justičních a policejních záležitostech.

Z toho vyplývá

- zajištění spolupráce policejních, celních, justičních a jiných orgánů jednotlivých členských států
- zajištění spolupráce v rámci vzdělávání ve výše vyjmenovaných oblastech
- podpora navazování užších kontaktů policejních a justičních orgánů
- boj proti kriminalitě a její prevence
- usnadňování a podpora vyšetřovacích akcí a zajišťování spolupráce příslušných orgánů členských zemí
- koordinace policejní práce
- pravidla pro vydávání stíhaných osob
- získávání, uchování, zpracování, analýza a výměna informací
- Schengenský informační systém
- vytvoření Europolu
- vytvoření Eurojustu
- zajištění slučitelnosti předpisů v této oblasti
- předcházení jurisdikčních konfliktů
- postupné sladňování v oblasti norem trestů a skutkové podstaty v oblasti organizované kriminality, terorismu a obchodu s drogami

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- zlepšení boje proti kriminalitě
- spolupráce při tomto boji s ostatními zeměmi EU
- tlak EU na uvolnění vízové povinnosti pro občany ČR v jiných státech
- usnadnění vydávání obviněných
- společná kontrola imigrantů ze třetích zemí
- plnohodnotné zapojení do spolupráce v rámci Europolu a Eurojustu

Volný pohyb služeb

Volný pohyb služeb je poměrně široká oblast sahající od volnosti samostatné podnikatelské činnosti, přes živnosti až po volnost poskytování malých služeb i služeb největších (bankovní a

pojišťovací služby). Tato oblast se volně překrývá s ostatními svobodami pohybu (např. již zmíněná dopravní politika s volností dopravních služeb nebo volnost bankovních služeb s volným pohybem kapitálu).

Služby zahrnují především:

- činnosti průmyslové
- činnosti obchodní
- činnosti řemeslné
- činnosti v oblasti svobodných povolání

Ve všech těchto oblastech má být opět zaručena bezbariérovost pohybu služeb přes hranice a společně s tím i zamezení možné diskriminace příslušníků jiných členských zemí. Základní myšlenkou je možnost poskytovat služby přes hranice podle pravidel země, v níž společnost sídlí.

Podobně jako u předcházejících svobod jsou stanovena určitá omezení. Důvodem k omezením může být ochrana:

- veřejného pořádku
- veřejné bezpečnosti
- zdraví

- dále účast na výkonu státní moci
- kvalifikační předpoklady
- zvláštní pravidla pro výkon určitých povolání (objektivně odůvodnitelné, nemají diskriminační charakter, nejsou-li v nepoměru ke svému účelu)

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- velmi snadné zakládání poboček
- zjednodušení podnikání v ostatních členských státech
- lepší a jednodušší možnosti vývozu služeb
- vzájemné uznání - licence jen v České republice
- domácí kontrola a vedení společnosti podle pravidel domácí země
- širší paleta služeb u nás (ale tím i větší konkurence)

Volný pohyb služeb by se měl dále uvolňovat v důsledku nové legislativy připravované v této oblasti (nová směrnice o službách).

Související politiky:

Volnost podnikání a právo obchodních společností

Je zakázáno omezovat svobodu podnikání pro příslušníky jednoho členského státu na území státu druhého. Stejně tak jsou zakázána omezení při zřizování zastoupení, poboček nebo dceřiných společností.

Svoboda podnikání zahrnuje právo zahajovat a provozovat samostatnou výdělečnou činnost, jakož i zřizovat a řídit podniky podle stejných pravidel, která platí pro vlastní příslušníky států, kde dochází k podnikání.

Jsou stanovována i určitá společná pravidla pro obchodní společnosti:

- právo zakládat a provozovat podniky – svoboda podnikání za podmínek stanovených pro vlastní příslušníky
- zákaz diskriminace mezi příslušníky různých členských států
- volný pohyb pro právnické osoby
- ochrana práv třetích osob (vkladatelů, klientů, obchodních partnerů)
- určení náležitostí výročních zpráv
- požadavky na zveřejňované skutečnosti
- ochrana jmění akciových společností
- pravidla pro fúze a dělení společností
- stejné zacházení pro společnosti založené podle práva některého členského státu, které mají sídlo nebo správu uvnitř Společenství

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- harmonizace české právní úpravy obchodních společností
- zlepšení možnosti podnikání pro obchodní společnosti

Finanční služby

Volnost pohybu služeb se vztahuje i na finanční služby. Tyto služby jsou samozřejmě velice citlivé, a proto jsou opět stanovena určitá společná pravidla:

- zásady obezřetného hospodaření bank a úvěrových institucí
- společný boj proti praní špinavých peněz
- pravidla pro platby přes hranice
- zásady činnosti pojišťoven
- předpisy pro investiční společnosti a kapitálové trhy
- princip dozoru orgány domovského členského státu

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- zvýšení konkurenčnosti prostředí
- snížení ceny těchto služeb pro zákazníky
- zvýšení nabídky finančních služeb
- průhlednější a důvěryhodnější prostředí
- zlepšení dohledu nad bankami
- harmonizace pojišťovacího sektoru
- zlepšení funkčnosti trhů s cennými papíry

Volný pohyb kapitálu

Volný pohyb kapitálu znamená volnost v oblasti přímých investic, investic do nemovitého majetku, finančních služeb, vstupu cenných papírů na kapitálové trhy apod.

Volný pohyb kapitálu znamená ovšem i svobodu utrácet své peníze na území jiného členského státu dle libosti (třeba tedy i za zemědělské pozemky, nemovitosti včetně rekreačních objektů apod.).

- jsou zakázána všechna omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy
- jsou zakázána všechna omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy a třetími zeměmi
- je zakázáno omezovat platby

Není ovšem dotčeno právo členských zemí:

- uplatňovat příslušná daňová opatření rozlišující mezi poplatníky podle místa bydliště
- učinit nezbytná opatření, jež by zabránila porušování vnitrostátních předpisů v oblasti daní, dohledu nad finančními institucemi, ohlašování kapitálových pohybů, opatření odůvodnitelná veřejným pořádkem a bezpečností
- Rada zde má možnost zavést ochranná opatření vůči třetím zemím na dobu kratší než 6 měsíců

Dopady a důsledky pro Českou republiku:

- uvolnění peněžních toků
- uvolnění nabývání nemovitostí a půdy (po ukončení přechodných období, která si ČR vyjednala)
- zlepšení vyřizování stížností zákazníků při přeshraničních platbách

Mimo tyto konkrétní důsledky jednotlivých politik se projevují i následující obecné dopady pro Českou republiku v souvislosti s členstvím v EU:

- vyšší stabilita politická i hospodářská
- potvrzení příslušnosti k Evropě
- možnost ovlivňování všech politik EU
- lepší možnost obrany českých zájmů proti jiným evropským státům (lze se odvolat k nadstátním institucím)
- tlak na demokracii a zlepšování funkcí institucí
- zlepšení legislativního prostředí a jeho kultury
- silnější vyjednávací pozice vůči mezinárodním organizacím (WTO, OSN)
- silnější pozice vůči třetím státům
- napojení na vyspělou infrastrukturu západní Evropy
- lepší možnost řešení mezinárodních sporů
- využití role Bruselu jako objektivního arbitra
- větší pravděpodobnost udržení míru
- růst jazykové vybavenosti obyvatel
- růst vědomostí v důsledku větší výměny informací a pohybu obyvatel
- možnost studia bez omezení, lepší vzdělání studentů, rovné podmínky
- ztráta manévrovacího prostoru pro vládu ČR (omezení státních podpor, nutnost respektovat nadstátní legislativu ...)
- menší prostor pro nestandardní hospodářské experimenty vlády ČR
- platby do rozpočtu EU

- ztráta české majority v průmyslu
- nutnost zavedení efektivních profesních organizací, lobbyingu, jejich zapojení v rámci celoevropského měřítka
- necitlivost některých politik k specifické situaci v ČR